

УДК 323 (7/8)

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ: ВІД СТВОРЕННЯ ДО ПОЧАТКУ 1950-Х РОКІВ

Оксана ШЕВЧУК

молодший науковий співробітник відділу української філології НДІУ

Анотація. У статті аналізується створення українських жіночих організацій в Аргентині, Бразилії, Венесуелі та Чилі. Охарактеризовано основні напрямки діяльності жінок-емігранток: популяризація духовно-інтелектуальної спадщини українства, формування національної свідомості української громади, релігійно-патріотичне виховання дітей та молоді, організація рідномовного шкільництва.

Ключові слова: еміграція, українські жіночі організації, релігійне виховання, просвітницька діяльність, збереження етнокультурних традицій.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УКРАИНСКИХ ЖЕНСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ ЮЖНОЙ АМЕРИКИ: ОТ СОЗДАНИЯ ДО НАЧАЛА 1950-Х ГОДОВ

Оксана ШЕВЧУК

младший научный сотрудник отдела украинской филологии НИИУ

Аннотация. В статье анализируется создание украинских женских организаций в Аргентине, Бразилии, Венесуэле и Чили. Охарактеризованы основные направления деятельности женщин-эмигранток: популяризация духовно-интеллектуального наследия украинства, формирование национального сознания украинского общества, религиозно-патриотическое воспитание детей и молодежи, организация работы школ на родном языке.

Ключевые слова: эмиграция, украинские женские организации, религиозное воспитание, просветительская деятельность, сохранение этнокультурных традиций.

ACTIVITY OF UKRAINIAN WOMEN'S ORGANIZATIONS IN SOUTH AMERICA: FROM CREATION TO THE EARLY 1950s

Oksana SHEVCHUK

junior research fellow of Ukrainian Philology Department of RIUS

Annotation. The creation of Ukrainian women's organizations in Argentina, Brazil, Venezuela, and Chile is analyzed. The main activities of female emigrants are characterized. Among them are the popularization of spiritual and intellectual heritage of Ukrainians, formation of national consciousness of the Ukrainian community, religious and patriotic education of children, and establishment of native language education.

Key words: emigration, Ukrainian women's organizations, religious education, educational activities, preservation of ethnic and cultural traditions.

© Шевчук О.

Історія початку української еміграції до Південної Америки нараховує вже понад 100 років. Водночас ця тема до сьогодні є маловисвітленою у вітчизняній історичній науці. Зацікавленість українцями закордоння прокинулася з особливим ентузіазмом лише після здобуття незалежності. Нині Україна знаходиться на такому етапі свого відродження, який вимагає максимальної консолідації. І ключовим моментом у цьому процесі має бути комунікація. Комунікація – це двосторонній процес, діалог, а коли про одну зі сторін мало відомо, він втрачає свої можливості, ефективність. Українська діаспора Південноамериканського континенту продовжує зберігати статус «terra incognita». Для налагодження, відновлення цього зв'язку нам потрібно знати специфіку цих країн, їхню політику та законодавство, що вони роблять для існування цієї діаспори, її місце, роль та можливості, прояв себе назовні; знати політику країни походження діаспори, яким чином вони співпрацюють та підтримують зв'язки, специфіку та особливості самої громади, її вплив на державні органи влади, лобювання нею українського інтересу на найвищому рівні (як у США, Канаді).

Переселення в країни Латинської Америки вирізнялося низкою характеристик, що впливали з географічного розташування цих країн та значної абсорбційної спроможності ринку праці. Порівняно із нормативними актами Канади та США законодавство цих країн мало свої особливості, що безпосередньо впливали на їхнє імміграційне право. Так, у 20-х роках ХХ ст. південноамериканські країни толерували вільний вплив мігрантів, не вдаючись до рестрикцій стосовно їхнього національного

складу. Окрім цього, уряди Бразилії та Аргентини заохочували імміграцію сільськогосподарського елементу, вони вдавалися до укладення з Польщею угод про створення осадницьких спілок на своїй території. До прикладу, в 1918 р. була відновлена Польська держава, яка успадкувала від царської Росії Західне Полісся і Західну Волинь, а від Австро-Угорщини – Східну Галичину. На цих землях українці становили корінну національну більшість. Також тут проживало чимало поляків та євреїв, а на Поліссі – ще й білорусів. Урядові кола Варшави така національна структура населення західноукраїнських земель відверто не влаштовувала. Усі їхні зусилля були спрямовані на те, щоб механічно збільшити кількість поляків у регіоні, таким чином зміцнити свій «польський характер». Значна роль у цьому процесі відводилася еміграції, яка могла суттєво змінити кількісні показники, передусім українського населення. Для реалізації цього плану в Західній Україні було створено розгалужений еміграційний апарат, який мав активно, всебічно сприяти переселенню українців за океан. Польський уряд також санкціонував відкриття численних представництв мореплавних компаній, агенти яких безкарно, цинічно грабували західноукраїнське населення. Такі заходи швидко дали результати. Сотні тисяч українців емігрували, зокрема на Південноамериканський континент.

В Аргентині головним серед нормативних актів став закон від 19 грудня 1876 р., що заохочував еміграцію і регулював механізми її урядового стимулювання. За ним було створено Генеральну дирекцію імміграції, до компетенції якої входило полегшення пошуку житла та

місця роботи переселенцям. На утриманні в цієї установи був готель у Буенос-Айресі, який уміщав 6 тис. осіб, де іммігранти могли мешкати та отримати медичну допомогу безкоштовно протягом 5 днів [6, с. 197]. Таким чином, міграційна політика країн Південної Америки всіляко сприяла та заохочувала переселенців заселяти свої малолюдні, а подекуди і важкодоступні території. Феноменом в еміграційному русі українців до Південної Америки є те, що сезонна трудова чоловіча міграція, спрямована в європейські країни, витісняється родинною, постійною, що і зумовило створення колоніальних українських поселень на даному континенті.

Нині зарубіжні українці є повноправними громадянами Бразилії, Аргентини, Венесуели. Незважаючи на проживання у багатоетнічному середовищі, вони намагаються зберігати рідну мову, звичаї, культуру, мистецькі та побутові традиції, свою національну самобутність. Початок організованого життя українців веде свій відлік у Бразилії з 1902 р., де в м. Куритибі засноване одне із перших громадських об'єднань – товариство «Просвіта». В Аргентині першу читальню «Просвіти» було створено у 1919 р. у провінції Місіонес [2, с. 67]. Саме при осередках цих організацій починають працювати перші жіночі секції, відділи. Відчуваючи дедалі більшу потребу у власній, окремій асоціації, закладають підвалини для виникнення самостійних жіночих організацій.

Заселення українцями Бразилії розпочалося ще в останній чверті XIX ст. Та важкі матеріальні умови, розпорошеність співвітчизників і брак досвіду не сприяли швидкому розвитку громадського життя. Значного поживлення

воно набуло із приїздом сюди після Першої світової війни національно свідомої частини українського населення.

Просвітницька допомога для збереження та розвою автентичності українства на засадах власних національно-релігійних цінностей стала актуальною потребою в інонаціональному середовищі.

Непересічна роль у цьому культуротворчому процесі належить українським жінкам. Вони активно сприяють розвитку співробітництва в галузі історії, культури, економіки між Україною та країнами Південної Америки. Наші талановиті, мудрі жінки взяли на свої плечі турботу популяризації українознавства, вкорінення високої української духовності й моралі в тому далекому зарубіжжі.

Якщо говорити про традиційність жіночих організацій в Україні, то вона полягала в тому, щоб не відокремлювати свої інтереси від інтересів решти суспільства, якщо мова йде про соціально-політичний розвиток. Ще в ті часи, коли релігійні рухи заміняли існування політичних партій, українські жінки підтримували ті з них, що боронили інтереси нації в цілому. Яскраве свідчення тому – діяльність Галшки Гулевичівни, Магдалени Мазепи та інших яскравих постатей з історичного минулого. Особливо помітна роль зачинательки організованого жіночого руху в Україні новітнього часу – Наталії Кобринської. Початок руху припадає на 80-ті роки XX ст., коли жінки намагалися здобути певний правовий статус в існуючих тоді суспільних та політичних умовах. Український жіночий рух з цього часу розпочав перший етап свого організаційного становлення та ідейного формування. Письменниця

Олена Кисілевська так згадувала цю подію: «Гаряча промова Наталі Кобринської зачарувала присутніх. Особливо для молодших душ, спраглих небуденства й нових доріг, вона була «п'яним нектаром» [8]. Забігаючи наперед, саме пані Кисілевська у 1948 р. на Світовому Конгресі Українського Жіноцтва у Філадельфії ініціює створення Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (СФУЖО), федерації, яка матиме на меті:

- 1) згуртувати українське жіноцтво по своїх організаціях;
- 2) координувати їхню працю;
- 3) репрезентувати їх перед своїми громадянами та міжнародним співтовариством;
- 4) вести роботу в обороні українського народу [11].

Тим часом у США та Канаді на початку ХХ ст. почали організовуватися жіночі прицерковні сестрицтва. В 1925 р. засновується Союз Українок Америки і в 1926 р. – Союз Українок Канади, що розгорнули широку просвітницьку діяльність. Натхненні північно-американським жіночим рухом та рухом на Батьківщині, жінки-емігрантки в Південній Америці масово долучаються до громадської роботи в українських місцевих громадах. Нові еміграційні умови викликали нові сфери діяльності, які раніше не торкались особливо жіночих товариств. Однією із них було виховання молоді. Жіночі громади стали уособлювати українську матір, як вона має діяти, щоб зберегти в дітворі любов до покинутої рідної землі. Вони починають активно співпрацювати зі школами українознавства й Пластом,

впроваджують такі виховні засоби, як дитячі театральні вистави, дитячі бібліотеки і світлиці [7, с. 142]. Зasadничим імперативом їхньої діяльності було те, що, лише опираючись на фундаментальні ідеї патріотизму та норми християнської моралі, які відображають сутність духовного виховання, українські емігранти зуміють зберегти свою духовну силу, цілісність та виховати гідних нащадків.

Перша самостійна жіноча організація в Аргентині була заснована у 1931 р. в Буенос-Айресі під назвою «Доброчинна Спілка Жінок» і проіснувала кілька років [5, с. 75]. Через брак фінансування вона припинила свою діяльність. При колишній «Стрілецькій громаді», яка пізніше переорганізувалась у товариство «Відродження» (Організація Державного Відродження України), в 1937 р. розпочала діяльність Секція Українських Жінок (далі СУЖ). Свою працю вони почали із доброчинності, а саме зі збору товарів першої необхідності для мало-забезпечених українських переселенців. Зайнялися опікою та влаштуванням «Рідної школи» в найбільших агломераціях українського робітництва в місцевості



Рис. 1. Організація Українських Жінок при ХОСі у м. Куритиба. Сидять (зліва направо): М. Савицька, С. Гетер, О. Горачук, голова І. Борутенко, А. Бибка. Стоять (зліва направо): Е. Квасниця, М. Лисак, К. Ващенко, Т. Бащин, М. Волошин

Док Суд, відвідуванням хворих у шпиталях, створювали фонди для збору грошей на лікування дітей у сиротинцях. До 1945 р. при філіях «Відродження» існує вже 66 секцій СУЖ загальною кількістю 20 тис. 130 членкинь. Центральний осередок міститься в Буенос-Айресі, в секції якого гуртується 94 жінки.

В 1949 р. Секція Українських Жінок у головному домі товариства «Відродження» влаштувала перший з'їзд українського жіноцтва з широкою програмою заходів та організувала виставку українських вишиванок, яка тривала 8 днів. Головою центральної управи СУЖ у столиці Аргентини до 1960 р. була М. Марюк [7, с. 155].

Жіночі секції активно діяли і в структурі товариства «Просвіта». Українське жіноцтво першої та другої хвиль української еміграції в 1945 р. поклато початок діяльності Жіночим Секціям при товаристві «Просвіта». Сьогодні «Просвіта» має свої філії по всій Аргентині, і при кожному з них діють Жіночі Секції (ЖС), головний осередок їх знаходиться, як і самого товариства, в місті Буенос-Айресі. Пріоритетними напрямками роботи секцій є культурно-освітній та

громадський. Займаються вони популяризацією української мови та традицій, вихованням молодого покоління в національному й релігійному дусі, закладають у них любов до українського мистецтва, музики, літератури тощо (Рис. 3).

При центральній управі ЖС є дитячий садок, яким опікуються сестри-василіянки, також курси «Рідної Школи», які часто влаштовують дитячі імпрези й зустрічі. Ще одним напрямом діяльності ЖС є харитативна, сюди входить опіка над хворими, інвалідами, безхатченками. При Союзі Українок Аргентини гуртується жіноцтво як католицьке, так і православне, адже кожна представниця української громади зможе реалізувати себе та бути корисною. Проблемами національно-духовного виживання українства на чужині опікуються також Сестринство св. Покрови при столичній православній церкві та Марійська дружина. Дружинниці практикували таку форму виховної роботи, як прилюдні виступи. Їхня тематика зосереджувалася у сфері етики, моралі. Завдяки зусиллям Марійської дружини чимало українських дітей вивчили основи катехизму і виховувалися в дусі християнської релігії. Вони започаткували видання газети релігійного змісту для дітей, налагодили зв'язки із аргентинськими та українськими мирянськими організаціями, навідують українців у Бразилії, Канаді. Багато представниць товариства були задіяні до будівництва церков. Члени дружин готують дітей до першої сповіді та причастя. Великий відсоток їхньої діяльності складає добротинність. Вони допомагають сиротам, багатодітним родинам, самотнім людям



Рис. 2. Управа Союзу Українок Аргентини Сидять (зліва направо): О. Галицька, О. Бандура, голова Н. Онацька, Л. Богацька, М. Марюк. Стоять (зліва направо): К. Курінець, Л. Нагашевська, М. Ласовська, Т. Лівша

продуктами, одягом і медикаментами. Дуже часто цим організаціям доводилося скрутно, особливо в матеріальному плані. Всі ці громади підтримують тісні стосунки і з нагоди різних національних та релігійних свят, репрезентативних виступів, створюють спільні комітети, максимально об'єднують свої зусилля. Результатом такої співпраці є відзначення 100-річчя від дня народження піонерки жіночого руху Наталії Кобринської, свято Лесі Українки, мартирологія української жінки та ін. Поширеною формою виховної роботи українських жіночих організацій було святкування Дня матері з метою формування пошани до берігині роду.

Третя хвиля української еміграції до Аргентини (після Другої світової війни) характерна збільшенням кількості представниць із вищою освітою. Частина з них відразу долучилася до роботи в тамтешніх Жіночих Секціях та водночас розпочала розмірковувати над проектом самостійної жіночої організації. Тому в кінці 1948 р. було створено ініціативний комітет під головуванням Емілії Стернюк. Вже в січні 1949 р. скликано збори українського жіноцтва в Буенос-Айресі та засновано Союз Українок Аргентини (СУА). Того ж року СУА стає керівною жіночою громадою, приєднується до Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, а пані Ніну Онацьку призначили головою СФУЖО в Південній Америці, котра очолювала її протягом 1949 – 1951 рр., потім деякий час її очолювала Люба Вітошинська (1951 р.), згодом головну посаду знову обійняла Ніна Онацька.

Провідним напрямом роботи СУА став культурно-освітній. Членкинями було прочитано в українських школах

ряд доповідей на актуальні теми, створено бібліотеки як для представниць організації, так і для дітей. Багато уваги приділялося роботі з підлітками, для них влаштовували численні зустрічі, присвячені визначним датам української історії, займалися просвітництвом української жінки та готували її до громадської праці тощо. СУА започаткував етнографічну збірку, пошук, вивчення і представлення предметів матеріальної та духовної культури. Було зібрано чимало світлин, книг, рушників, чоловічих та жіночих вишиванок, писанок тощо. Як і попередні жіночі організації, СУА активно займається доброчинністю. У 1953 р. Головна Управа СУА взяла участь у міжнародному показі українського традиційного одягу, що відбувався у Буенос-Айресі. Крім жіноцтва Аргентини, сюди завітали також представниці організацій Бразилії, Венесуели, США та Канади [11, с. 26] (Рис. 2). Підсумовуючи роботу Союзу Українок Аргентини, можна підкреслити послідовну працю його невтомних ентузіасток. Товариство зазнавало багато перешкод на своєму



Рис. 3. Жіночі Секції при Товаристві «Просвіта» в Буенос-Айресі. В першому ряді (посередині) голова секції Л. Богацька

шляху. Брак фінансування ледь не призвів до його розпаду.

У 1922 р. в штаті Парана був заснований «Український союз Бразилії» (в 1934 р. змінив назву на «Хліборобсько-освітній союз», ХОС). Жінки виконали тут велику допоміжну роботу. Як члени Союзу вони налагодили зв'язок із Союзом Українок у Львові, незабаром скликали загальні збори, на яких оголосили про створення першої Жіночої Секції при товаристві. Головою було обрано А. Рибку (потім її замінили К. Мірошниченко, А. Пастух) (Рис. 1). За таким прикладом у 1924 р. у м. Куритиба при Товаристві ім. Т. Шевченка постала Жіноча Секція. Головою було обрано Варвару Матіську (її наступниці – К. Рева, С. Гук, М. Ліхачинська) [1, с. 158].

Незважаючи на невеликий досвід, жіноцтво все ж таки вірило у свою справу. Почалась інтенсивна праця. Спершу полем їхньої діяльності стало збереження традицій та святково-обрядової культури. Потім участь у хорах та аматорських гуртках. Водночас проводили культурно-мистецькі, благодійні акції. Зібрані кошти йшли на допомогу рідному краю та на подальше функціонування секції. Доклали чималих зусиль і до будівництва шкіл, у яких згодом давали уроки української мови для дітей. Такі зусилля увінчались успіхом: перше покоління, народжене в Бразилії, володіло знанням рідної мови як усно, так і письмово.

У 1936 р. головою Жіночої Секції при ХОС обрано Дарію Гнатюк, яка багато зробила для розбудови, поширення жіночих організацій по всьому штату Парана та залучення до них молодих жінок і дівчат, народжених у Бразилії. Згодом головний осідок Союзу

переїхав із Порто-Уніон до Куритиби і створив ще більше українське згуртоване громадження. При ньому було створено Жіночу Секцію ім. Д. Гнатківської, яку очолила С. Прокоп'як, а потім М. Качаловська [11, с. 31]. Невдовзі збирається нове товариство «Український Центр», при якому молоде жіноцтво організовує Жіночу Секцію ім. Лесі Українки (голова К. Гомілка). Та недовзі українські громади зазнають втручання з боку бразильської влади і майже до закінчення Другої світової війни практично припиняють своє існування.

Із закінченням війни громадське життя оживає. З новими силами постають жіночі товариства, перед якими виникають нові завдання. Першим із них є допомога постраждалим під час війни українцям, що прибували у Бразилію. Їм допомагали із пошуком житла та роботи. В цей період було налагоджено активну співпрацю з Червоним Хрестом.

Пожвавлену культурно-освітню роботу проводила Жіноча Секція в Апукарані, створена у 1951 р. за ініціативою О. Борушенка. Її члени займаються вихованням дітей та молоді, проводять для них різноманітні заходи та допомагають у роботі філії ХОСу. Великим досягненням ЖС стало впровадження окремої сторінки у часописі «Хлібороб», яку вела до 1953 р. О. Кушнір, а з 1959 р. – К. Ващенко. У «Жіночих Вістях» торкалися різних організаційних проблем, давали жіночі поради, звітували про світові події, виставки тощо [11, с. 33].

У 1955 р. Жіноча Секція провела два великих заходи – 70-ліття жіночого руху та 1000-ліття хрещення кн. Ольги. У 1956 р. влаштовано свято Жінки-Героїні, що відбулося дуже успішно в містах Куритиба та Апукарані. Спільно із філіями

ХОСу жіноче товариство відзначає Святвечори, плакає народне мистецтво, зокрема традиції писанкарства, влаштовує щорічні виставки робіт писанкарів, популяризує це мистецтво серед молоді. Тісно співпрацює Жіноча Секція з Марійською дружиною (голова Л. Ковалишин), Сестрицтвом Марії Магдалини (голова Є. Остряньська), Жіночою Секцією при товаристві «Соборність» у Сан-Паулу (голова М. Янішевська). В 1952 р. жіноча громада при ХОСі стала членом СФУЖО, а в 1959 р. перейменувала себе на Організацію Українських Жінок при «Хліборобсько-освітньому союзу».

17 жовтня 2009 р. у м. Куритиба в приміщенні Українського Товариства Бразилії (далі УТБ) відбулося святкування 85-річчя Жіночої організації. Цей період став часом розвитку, потужного лідерського зростання, свідомої активної участі у збереженні та розвитку українських традицій у Бразилії. Організація зарекомендувала себе як енергійний, цілеспрямований, кваліфікований колектив, який виконує ряд важливих завдань в українській громаді. Вони піклуються про виховання нового покоління етнічних українців Бразилії в любові і пошані до української культури. Прикладом є функціонування при УТБ школи ім. Лесі Українки, яка згуртовує дітей віком від 4 до 14 років з м. Куритиба, які вже народились у Бразилії, але вивчають українську мову, співають народні пісні, займаються українськими народними танцями. На базі Жіночої організації було засновано Асоціацію майстрів українського мистецтва та писанкарів штату Парана, головою якого є Тетяна Бащин, вона ж голова Жіночої організації при УТБ. Асоціація щорічно перед Великодніми святами проводить

безкоштовні курси писанкарства на базі школи ім. Лесі Українки, протягом року готує різноманітні експозиції та ярмарки. Активістки Жіночої організації багато уваги приділяють збереженню історії української громади в Бразилії. Для цього при Товаристві у 1972 р. було засновано Музей української імміграції, за діяльність якого відповідає саме Жіноча організація. Архів музею містить документи та фотографії, пов'язані з історією української імміграції до Бразилії (найстаріші датовані початком ХХ ст.), предмети побуту (в т.ч. одяг, килими, ікони, книги, молитовники, датовані кінцем ХІХ – початком ХХ ст.), колекцію картин сучасних художників із Бразилії, України, Канади, США, колекції літературних творів бразильських авторів українського походження (Віри Вовк, Олени Колодій) та інші цікаві експонати. Члени Жіночої організації виявили професійний підхід до роботи музею, тому цей заклад культури занесений до Реєстру музеїв Бразилії [9, с. 9].

Початком організованого життя українців у Венесуелі вважають період після Другої світової війни, коли їхній потік сюди збільшився. До цього їхня чисельність була незначною, її склали переважно українські переселенці із Бразилії, Аргентини, Парагваю. В березні 1949 р. у м. Каракас було створено українську представничу організацію – Українська Громада Венесуели (далі УГВ). Головою центрального управління призначено Івана Лазаревського. Товариство нараховувало понад 200 членів. Того ж року при громаді було засновано Об'єднання Українських Жінок (далі ОУЖ) (Рис. 4). Керівництво організації очолила Галина Коваль [7, с. 160]. Перший період діяльності жіночого

товариства був надзвичайно важкий як матеріально, так і морально. Жіноцтво займалось не тільки загальними громадськими справами, але й особистими (це і пошук житла, працевлаштування, виховання дітей тощо). Та все ж спільні проблеми ще більше їх об'єднували і згуртовували. В 1952 р. відбулися перші загальні збори, на яких було затверджено статут ОУЖ (за зразком статуту Союзу Українок Франції, де кілька років головою була Г. Коваль), сформовано основні напрями роботи, а саме виховання молодого покоління в українському національно-патріотичному та релігійному дусі, налагодження зв'язків з іншими жіночими організаціями Південноамериканського континенту та СФУЖО. Членкині сприяють будівництву дитячого садка у столиці. У 1953 р. закладають дитсадки у Альта-Віста та в Магальянес. У 1955 р. в Каракасі постанала школа українознавства, директором якої обрано М. Беневиц. При школі були відкриті курси вишивання, крою та шиття, які вела А. Наташа. 18 грудня 1955 р. жіноче товариство влаштувало маніфестацію проти переслідування церкви та релігії в Україні радянською владою. В 1957 р. головою ОУЖ обрано Емілію



Рис. 4. Об'єднання Українських Жінок у Венесуелі.
Зліва направо: С. Припхан, Е. Слюсар,
голова Г. Коваль, М. Беневиц

Слюсар, у 1975 р. її наступницею стала Людмила Починок [11, с. 37].

Об'єднання Українських Жінок Венесуели з великою енергійністю, самовіддачею та результативністю плекали українські звичаї та традиції в далекій чужині.

Невеличка українська громада проживає ще в одній південноамериканській країні – Чилі, переважно сюди переїздили із сусідніх країн. На 1948 р. тут нараховувалось близько 300 українців. Та, незважаючи на малу чисельність, українці змогли зорганізуватись в Українську Громаду, при якій постала Жіноча Секція, очолила її Олена Прокоф'єва. У вересні 1951 р. її замінила М. Ракова. До своїх завдань Секція поставила приєднання якомога більше жіноцтва, проведення культурно-освітніх заходів, виховну роботу з дітьми та добротність. Через рік Жіноча Секція переорганізувалась в самостійну громаду з центром у м. Сантьяго та прийняла рішення вступити до Світової Федерації Українських Жіночих Організацій.

Закінчення Другої світової війни спричинило великі зміни у політичній ситуації світу. Це був переломний час, і потрібна була рішучість. Перед світовим українським жіноцтвом стояла потреба віднайти вихідну точку до нової дії. Не маючи зв'язку із рідною землею, українські жіночі організації у світі шукали шляхи порозуміння між собою. З такою метою за ініціативою Союзу Українок Америки було скликано Світовий Конгрес Українського Жіноцтва. Конгрес відбувся 12–13 листопада 1948 р. у Філадельфії, результатом якого стало створення Світової Федерації Українських Жіночих

Організацій. На нього прибули представниці з Канади, Франції, Німеччини, Великобританії, Бельгії і вже згадувані жіночі громади Аргентини та Бразилії. Загалом десять організацій, базуючись на принципах добровільної праці [10, с. 3]. Було сформовано мету діяльності федерації, що мала ґрунтуватись на таких принципах:

1) об'єднувати українські жіночі організації в усіх країнах світу та проводити спільні акції;

2) підтримувати й налагоджувати нові зв'язки з міжнародними організаціями та репрезентувати перед ними українське жіноцтво діаспори;

3) сприяти всебічному інтелектуальному розвитку української жінки;

4) дбати про збереження високоетичних релігійних принципів у родині, громаді та нації; плекати почуття єдності, історичної нерозривності та зберігати культурну спадщину українського народу в діаспорі;

5) захищати інтереси та відстоювати права людини; допомагати незалежній Україні у її державотворенні [11].

Нині СФУЖО об'єднує 27 жіночих організацій із 16-ти країн на 4-х континентах. Щороку проводяться з'їзди організації. Федерація співпрацює з міжнародними і національними організаціями в обороні жіночих прав, підтримує культурні, виховні, суспільні, допомогіві програми та програми з охорони здоров'я. СФУЖО має представництво в Організації Об'єднаних Націй як недержавна організація і працює в комітетах ЮНІСЕФ. Є активним учасником кампанії ООН у боротьбі проти торгівлі людьми під назвою «Синє серце». Також представниці федерації мають консультативний статус в Економічній

та Соціальній Раді ООН. СФУЖО організовує відзначення річниць жіночого руху, пам'ятних дат в українській історії, проводить роботу в культурно-освітній та міжнародній сферах. СФУЖО є засновницею літературного конкурсу фундації Марусі Бек, за її сприяння проводяться семінари з виховання для батьків, організуються гуртки книголюбів, допомогіві акції. СФУЖО співпрацює з Міжнародним жіночим союзом і Міжнародною жіночою радою, є членом Світового руху матерів (Париж) і міжнародної секції Генеральної федерації жіночих клубів у США. Федерація вносить петиції і меморандуми до різних міжнародних організацій у справі оборони української культури, жіноцтва, роз'єднаних родин, проти переслідування церков і непосильної фізичної праці жінки тощо [4, с. 173]. З 1963 р. Управа СФУЖО видає бюлетень «Українка у світі».

Отже, можемо стверджувати, що жіночі громади Південної Америки відіграли неабияку роль в організації та розбудові системи українського громадського життя, дбали про збереження етнокультурних традицій свого народу, доклали великих зусиль у вихованні дітей та молоді, тим самим створюючи необхідну базу для оберігання підростаючого покоління українців навіть за океаном. Завдяки своїй послідовній роботі щодо об'єднання духовно-інтелектуальних сил українства, створення рідномовного шкільництва, патріотичного та християнського виховання дітей, молоді, збереження та популяризації культури рідного народу жіночі організації стали невід'ємною частиною духовного світу української діаспори, дієвим чинником її національного самоствердження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бризгун-Соколик О. Українка в діаспорі / Оксана Бризгун-Соколик // Дзвін. – 1991. – № 7. – С. 158 – 161.
2. Василик М. Українські поселення в Аргентині / Михайло Василик. – Мюнхен: Український Вільний Університет, 1982. – 147 с.
3. Гардецька К. Початки жіночого руху / Кикелія Гардецька // Срібний вінок. Ювілейний збірник Союзу Українок Америки 1925 – 1950 pp. – Філадельфія, 1950. – С. 94 – 108.
4. Гуменюк О. Світова федерація українських жіночих організацій / О. Гуменюк // Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2013. – Вип. 4. – С. 172 – 173.
5. Данилишин М. 30-ліття організаційного життя українців в Аргентині / Михайло Данилишин // Календар «Просвіта» на 1957 рік. – Буенос-Айрес, 1957. – С. 73 – 79.
6. Качараба С. Еміграція з Західної України (1919 – 1939) / Степан Качараба. – Л.: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2003. – 416 с.
7. Кисілевська О. Українське жіноцтво у вільному світі / Олена Кисілевська // Українці у вільному світі. Ювілей Українського Народного Союзу 1894 – 1954 pp. – Джерсі-Сіті, 1954. – С. 141 – 163.
8. Купчик Л. Наталія Кобринська – зачинателька жіночого руху / Лідія Купчик // Жінка-Українка. – Режим доступу: <http://ukrainka.org.ua/node/5825>
9. Новини (Подано Консульством України в Куритибі) // Хлібороб. – 2009. – № 491 (3864). – С. 9.
10. Служ Л. 65-ліття Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (СФУЖО) / Лідія Служ // Наше життя. – 2013. – № 10. – С. 2 – 3.
11. Українка у вільному світі: до 75-ліття українського жіночого руху і 10-ліття Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. – Нью-Йорк, 1959. – 91 с.

REFERENCES

1. BRYZGHUN-SOKOLYK, O. (1991) Ukrainian Woman in Diaspora. *Dzvin*. № 7. pp. 158–161. [in Ukr.]
2. VASYLYK, M. (1982) *Ukrainian Settlements in Argentina*. Munich: Ukrainyskyi Vilnyi Universytet, 147 p. [in Ukr.]
3. HARDETSKA, K. (1950) Beginnings of Women's Movement. In: *Silver Wreath. Anniversary Collection of Women's Union in America of 1925–1950*. Philadelphia, pp. 94–108. [in Ukr.]
4. HUMENIUK, O. (2013) World Federation of Ukrainian Women's Organizations. In: *Ukraine in International Relations. Encyclopedic Glossary*. Vol. 4 Kyiv: Insytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, pp. 172–173. [in Ukr.]
5. DANYLYSHYN, M. (1957) The 30th Anniversary of Ukrainian Organizational Life in Argentina. *Kalendar «Prosvita» na 1957*. Buenos Aires, pp. 73–79. [in Ukr.]
6. KACHARABA, S. (2003) *Emigration From Western Ukraine (1919–1939)*. Lviv: Lvivskyi natsionalnyi universytet im. I. Franka. 416 p. [in Ukr.]
7. KYSILEVSKA, O. (1954) Ukrainian Womanhood in the Free World. In: *Ukrainians in the Free World. The Anniversary of the Ukrainian National Association: from 1894 to 1954*. Jersey City, pp. 141–163. [in Ukr.]
8. KUPCHYK, L. Natalia Kobrynska: Founder of the Women's Movement. *Woman-Ukrainian*. [Online]. Available at: <http://ukrainka.org.ua/node/5825> [in Ukr.]
9. News (2009) (Posted by the Consulate of Ukraine in Curitiba). *Khliborob*. November. № 491 (3864). p. 9. [in Ukr.]
10. SLUZH, L. (2013) The 65th Anniversary of the World Federation of Ukrainian Women's Organizations (WFUWO). *Nashe Zhyttia*. № 10. pp. 2–3. [in Ukr.]
11. *Ukrainian Woman in the Free World: the 75th Anniversary of the Ukrainian Women's Movement and the 10th Anniversary of the World Federation of Ukrainian Women's Organizations* (1959). New York, 91 p. [in Ukr.]

O. Shevchuk

*Activity of Ukrainian Women's Organizations in South America:
from Creation to the Early 1950s*

Abstract

Ukrainian women's public organizations constituted a fact of historical significance for Ukrainian social life and their further self-organization in South America. Two World Wars and common experience gave impetus to the consolidation of Ukrainian women. Comprehension and implementation of their public interests took place primarily in the fields of culture and education, social, national, and later – political life of the Ukrainian community. General and specific features of the formation of social and political women's movement have enabled us to determine the influence, achievements, and problems of women in different spheres of their activity; determine their role in the rise of national consciousness of Ukrainians and their involvement into public work through active participation in various public events and associations; identify their place in the overall historical process in the context of national revival in foreign countries.

The time-honoured aspirations of Ukrainians for self-determination, gaining national rights and identity are a subjective factor of forming women's organizations. It's not an easy initiative to establish a central organization with a patriotic, cultural, humanitarian and social activities program. Far more difficult it is to strengthen it, solidify, develop, and ensure its future. In such a way «The Union of Good Women» was created in Argentina in affiliation with the companies «Vidrodzhennia» and «Prosvita», as well as Ukrainian Women Section, Independent Union of Ukrainian Women of Argentina. This example was followed by the Women's Section at «Tilling and Educational Union» in Brazil, the Association of Ukrainian Women in Venezuela, the Ukrainian Women's community in Chile, and others.

Women's organizations are powerful, extensive and influential entities in foreign host states. But unlike other diasporas (USA, Canada), Ukrainian women in South America, due to certain historical conditions, didn't have an opportunity to firmly establish the tradition of relations with their country of origin.